

שבשמים ודברי עידוד לחזק לב נדכאים ויכל לדבר ולא דיבר [קטז]. **בְּנִין וְדָפְנִים**

אור הרשב"י

ממנהגו של עולם, אלא אות ופלא היה בישראל כדי להחזיר מלשון הרע, שהמספר לשון הרע משתנות קורות ביתו, אם חזר בו יטהר הבית, אם עמד ברשעו עד שהותץ הבית, משתנות כלי העור שבביתו שהוא יושב ושובן עליהן, אם חזר בו וכו' ואם עמד ברשעו עד שישרפו, משתנה עורו ונעשה מצורע, ויהיה מובדל ומפורסם לבדו עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא לצנות ולשון הרע וכו' ע"ש.

והיה תועלת גדול מזה העונש, כי בראותו את גודל ענשו ובזיונו שהוא צריך לישב בדד מחוץ למחנה תמיד, ואינו רשאי לבוא אף במחנה ישראל, ומודיע תמיד את צערו לרבים כדי שיבקשו עליו רחמים, כענין שנאמר וטמא טמא יקרא, ממילא היה נכנע מאוד מעונו, ומקבל עליו על להבא להזהר עוד מעון המר הזה, ולפייס למי שדבר עליו. והקב"ה בחסדו שולח לו רפואה לצרעתו, והיה יוצא הכהן אל מחוץ למחנה לראות אם נרפא הנגע, כענין שנאמר בקרא ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא וגו' ולעשות לו ככל הסדר הכתוב שם בפרשה בענין ההזאה והגלות, ואח"כ היה מביא עליו את קרבנותיו.

והנה בבואו אח"כ אל ביתו, בראותו את החסד הגדול שעשה לו ה' יתברך שריפא אותו מצרעתו, בודאי עשה כל מה שקיבל עליו בהיותו מחוץ למחנה, ופייס לכל מי

[קעז] ומובא בשם הגר"א שאפילו בדיבור לשון הרע עצמו עושים עם האדם דין למה דיבר לשון הרע ועוד עושים איתו חשבון איך יכל במקום אותם דיבורים רעים לדבר בזמן הזה בדברי תורה ועל כל זה נידון האדם.

וכתב מרנא החפ"ץ חיים בספר שמירת הלשון (שער הזכירה פ"ו): ואל יפלא בעיניך על זה, שהרי אנו רואין כמה אנשים מדברים לשון הרע ואין להם שום נגע. מצינו להם תירוץ ממדרש חז"ל, שאמרו על הפסוק שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, שומר מצרעת נפשו.

וביאר הענין ראיתי מקצתו בספר נחל קדומים. דידוע דכל מה שהקב"ה מעניש את האדם הכל הוא לטובתו, כדי שינקה מעונותיו, ולפעמים כדי שיעשה תשובה. ולכן בזמן שהיה מקדש קיים והיה לנו כהן מטהר, אם נכשל אדם בעון לשון הרע היה הקדוש ברוך הוא מביא עליו עונש הנגעים, ואף גם זאת לא הביא עליו תיכף על גופו רק על קורות ביתו, והיה צריך בעצמו לבוא אל הכהן ולומר לו אשר נראה לו בבית כנגע. והיה אומר לו הכהן דברי כבושים, בני, אין הנגעים באים אלא על לשה"ר וכו' וכמו דאיתא בתורת כהנים, כדי שישתדל ע"ז לסור מהחטא. ואם לא שם לבו לזה, היה הקדוש ברוך הוא מענישו עוד יותר בענין זה, וכמו שנתבאר ענין זה ברמב"ם בסוף הלכות טומאת צרעת וז"ל שם, שצרעת הבתים אינו

לְהִיחָא רִיחָא מִמְלָאָה לְפִי שְׂכַשְׁמִדְבַר מַה שְׂאִינּוּ צְרִיךְ אִו כְּשִׂאִינּוּ מִדְּבַר מַה

אור הרשב"י

וכל הקדושים בדילין הימנה עבור זה, ואין לך בזיון גדול מזה להנפש, דזה לשון הזוהר פרשת תזריע, כתיב שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, בגין דאי שפוטתיה ולשניה ממללין מלין בישין, אינון מלין סלקין לעילא, ובשעתא דסלקין, כולא מכרוזין ואמריין אסתלקו סוחרניה דמלה בישא דפלניא, פנון אתר לארחיה דחויא תקיפא, כדין נשמתא קדישא איתעברת מניה ואסתלקא ולא יכלא למללא, וכמה דאמור נאלמתי דומיה החשתי מטוב, וההיא נשמתא סלקא בכסופא בעקו דכולא ולא יהבו לה אתר כמלקדמין, ועל דא כתיב שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו עכ"ל בקיצור.

ועוד מצאתי תירוץ לקושיא הנ"ל בספר דבר שבקדושה בשם ספר הקנה, וזה לשונו: ראה והבן שכל המוציא לשה"ר מפיו נידון בצרעת וגו', אמר לו רבי א"כ כל ישראל יהיו מצורעים, שהרי בעון לשה"ר נלו ישראל וכו', אמר לו שקולה העניות בצרעת, והרי הוא עני הנמסר בידי אדם [פירוש ועי"ז תוסר ממנו הגאווה שהיא על פי רוב הסבה העיקרית ללשה"ר כמו שכתב ר' יונה בשערי תשובה וכמו שיבואר איה"ש לקמן, וגם הוא ירא לדבר עליהם מיראתו פן יודע הדבר ולא יטיבו עמו] ועי"ש עוד ענין נורא בזה. וכן איתא בתיקוני זוהר דעון זה גורם ח"ו לעניות. על כן מי שרוצה לחיות בטובה ישמור עצמו.

שדיבר עליו לשה"ר. והנה ע"י כל זה נטהר לגמרי מזה הנגע, וגם מזה העון, כי על העבר נתכפר לו בעונשו ובזיונו, ועל להבא היה נזהר מעצמו בכל כוחותיו שלא לבוא עוד לזה החטא.

והנה כל זה היה בזמן שהיה המקדש קיים, מה שאין כן עתה בעונותינו הרבים שאין לנו לא מקדש ולא קרבנות, ולא כהן מטהר, אם היה הקדוש ברוך הוא מביא את הנגעים על גופו היה נשאר בטומאתו לעד, ולא היה אפשר לו להנקות מזה, על - כן נשארה טומאת הנגע שבא ע"י חטא זה דבוקה רק בנפשו, ואין בולמת על גופו מבחוץ. וזהו כונת המדרש [הובא בילקוט פ' מצורע בשם ר' ינאי] שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, מצרעת נפשו, כי הנגע והצרעת דבוקה בנפש.

על - כן האדם המורגל בחטא זה ח"ו, צריך להתאונן תמיד על נפשו, כי אף שמחפה עליו הקדוש ברוך הוא בזה העולם ואינו מראה קלונו לכל, עכ"פ אחר פטירתו שתצא הנפש מהגוף תתגלה זוהמתו וזרעתו לעיני הכל, וכל עוד שתהא דבוקה חלאת הזוהמא הזו בנפש בודאי לא יבוא מנוגע בהיכל ה' בגן עדן, ויצטרך לישוב בדד למעלה חוץ למחנה ישראל, שהוא מקום הקליפות והחצונים, אם לא עשה תשובה כראוי.

וגם בעודו בחיים בעלות הנפש למעלה כל אליו מלין בישין שדברה ביום עולין עמה,

שהוא צריך לדבר הוא פוגם באותה הנפש המדברת, **וְהִיא אֶת־תְּקַנַּת לְמַלְלָא לְעֵילָא, וְלְמַלְלָא לְתַתָּא, וְכֵלָא בְּקְדוּשָׁה** כי לשם כך היא נתקנה לדבר ולתקן למעלה וגם לדבר למטה מה שצריך ובלבד שיהיו כל הדיבורים בקדושה. **כָּל שֶׁבֶן אִי עִמָּא אֲזֵלִין בְּאוֹרְחָא עֲקִימָא** וכל שכן שיענש אם רואה את העם הולכים בדרך עקומה ולא בדרך התורה, **וְהוּא יְכִיל לְמַלְלָא לְהוּ וְלֹאֲזַכְחָא לְהוּ, וְשִׁתִּיק וְלֹא מְלִיל, בְּמָה דְאֲמִינָא דְכְּתִיב, נְאֻלְמַתִּי דוּמִיָּה** והוא יכול להוכיחם והוא שותק ואינו מוכיחם וכמו שאמרתי שנאמר עליו נאלמתי דומיה היא הנפש המדברת שנעשתה משותקת ואילמת מטעם **הַחֲשִׁיתִי מְטוֹב** שלא דיברתי דברים הטובים וכ"ש על ידי דיבורים רעים ואסורים **וְכֹאֲבִי נְעֶפֶר** ביסורים הבאים עליו לעונשו.

נְעֶפֶר בְּמִכְתָּשֵׁין דְּמִסְאַבּוּתָא מש"כ נעבר פירושו בנגעים מצד הטומאה, **וְדָא הוּא דְאָמַר דְּיֹד (דף מ"ז ע"א) מְלָכָא דְאֲלָקֵי בְּהָאֵי** וזהו מה שאמר דוד המלך ע"ה כאשר נצטרע [קעא], **וְאֶת־פְּנֵי**

אור הרשב"י

שומר בעל אהבת ישראל מויוניץ בשם הגה"ק שר שלום מבעלזא דבר נפלא דבגמרא (ערכין טו, ב) אמרינן: "כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו", וכן "אסור לדבר בטובתו של חברו" וכו', וזאת גם כן לשון הרע, ובגמרא (סנהדרים קו, א) אמרינן: "ששה חדשים נצטרע דוד" וכו', ועל זה אמר דוד המלך ע"ה: "נאלמתי דומיה" – שלא דברתי ח"ו לשון הרע, "החשיתי מטוב" –

[קעא] כמבואר בגמרא סנהדרין (קו). אמר רב יהודה אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד ונסתלקה הימנו שכינה ופירשו ממנו סנהדרין נצטרע דכתיב תחטאני באזוב ואטהר תכבסני ומשלג אלבין נסתלקה הימנו שכינה דכתיב השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני ופרשו ממנו סנהדרין דכתיב ישו בו לי יראיך וגו'.

בקובץ אור הצפון (קובץ לד' ע' כב) מביא מה

מַנִּיחַ אִמְנַם אַחֲכָּ נִתְּפַנְתָּה הַצֵּרַעַת מִמֶּנּוּ וּנְתַרְפָּא מִזֶּה, **דְּכַתִּיב** שְׁכַתוּב, (תהלים כה) **פִּנְה אֱלֹי וְחַנְּנִי. מֵהוּ פִּנְה אֱלֹי** וּמֵה הַרְאִיָּה שְׁפַנְה אֱלֹי זֶה לְשׁוֹן רְפוּאָה לַצֵּרַעַת. **כִּמָּה דַּאֲתָּ אָמַר** מִמֵּה שְׁכַתוּב (במדבר יב) **וַיִּפֶן אֶהְרֹן** אֶל מַרִּים וְהִנֵּה מִצּוֹרַעַת כִּי הוּא עֲצַמּוֹ נִתְּפַנְה מִצֵּרַעְתּוֹ וְהִכָּא נִמִּי פִנְה אֱלֹי הוּא מִלְּשׁוֹן פִּינּוּי מִהַצֵּרַעַת.

על דרך הצדיקים נאמר ואורח צדיקים כאור נוגה
נִחַתּוּ רַבִּי חֵיִיא וְרַבִּי יוֹסִי, וְנִשְׁקוּהוּ יִרְדּוּ רַבִּי חֵיִיא וְרַבִּי יוֹסִי מֵעַל הַחֲמוֹר וְנִשְׁקוּהוּ עַל הַחִידוּשִׁים שְׁחִידֵשׁ לֵהֶם בְּדַבְּרֵי תוֹרָה. **אֲדָוּוּגוּ**
כַּחֲדָא כָּל הַהוּא אֲוֹרְחָא נִתְּחַבְּרוּ לִלְכַת יַחַד כָּל אוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ שֶׁלֵּהֶם,
קָרָא רַבִּי חֵיִיא עֲלֵייהוּ, (משלי ד) וְאֲרַח צְדִיקִים כְּאוֹר נִגְהָה
הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם קָרָא עֲלֵיהֶם רַבִּי חֵיִיא וְאוֹרַח צְדִיקִים דֶּרֶךְ
 הַצְּדִיקִים הֵיא כְּאוֹר הַנוֹגֵה הוֹלֵךְ וּמֵאִיר יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַד צַהֲרֵי הַיּוֹם שְׁאוּ בַחֲצוֹת הוּא מֵאִיר
 בְּשִׁלִּימוֹת.

אור הרשב"י

שֶׁאִפִּילוּ בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ לֹא הִיָּה דוֹבֵר, "חֶסֶם לְבִי בְּקִרְבִּי", עַל זֶה נִתְּחַמֵּם לְבִי, שְׁלֹא יִכְשַׁל בְּלִשׁוֹן הָרַע, "וּכְאֲבִי נַעֲכַר" – "בְּהַגִּינִי" – כְּאֲשֶׁר אֲחֻשׁוּב – "תִּבְעַר אִשׁ שְׁבֵא עֲלָיו צֵרַעַת, אֲךָ בְּנִמְרָא בְּעַרְכִּין (שֶׁם) אֲמַרְיִנָּן: "הִיכִי דְּמִי לִישְׁנָא בִישָׂא, כְּנֻן דְּאֲמַר נִוְרָא בִּיהַ פְּלִנְיָא", עַל כֵּן אֲמַר דּוֹד הַמֶּלֶךְ ע"ה:

"חֶסֶם לְבִי בְּקִרְבִּי", עַל זֶה נִתְּחַמֵּם לְבִי, "בְּהַגִּינִי" – כְּאֲשֶׁר אֲחֻשׁוּב – "תִּבְעַר אִשׁ שְׁבֵא עֲלָיו צֵרַעַת, אֲךָ בְּנִמְרָא בְּעַרְכִּין (שֶׁם) אֲמַרְיִנָּן: "הִיכִי דְּמִי לִישְׁנָא בִישָׂא, כְּנֻן דְּאֲמַר נִוְרָא בִּיהַ פְּלִנְיָא", עַל זֶה נִתְּחַמֵּם לְבִי בְּצֵרַעַת, וְזֶה דְּבַר נַחֲמַד ע"כ.

הַלִּימוֹד הַיּוֹמִי